

NÕUKOGU SOOVITUS,

11. juuli 2017,

milles käsitletakse Slovakkia 2017. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamust Slovakkia 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohta

(2017/C 261/24)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ⁽¹⁾ eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitusi,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

- (1) Komisjon võttis 16. novembril 2016 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2017) algust. Euroopa Ülemkogu kiitis 9.–10. märtsil 2017 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 16. novembril 2016 võttis komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1176/2011 ⁽²⁾ alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles Slovakkia ei nimetatud ühena nendest liikmesriikidest, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovitusel euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovitusel kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 9.–10. märtsil 2017. 21. märtsil 2017 võttis nõukogu vastu soovitusel euroala majanduspoliitika kohta („euroala soovitus“) ⁽³⁾.
- (2) Kuna Slovakkia rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Slovakkia tagama allpool esitatud soovitusel 1–2 kajastuva euroala soovitusel täieliku ja õigeaegse täitmise.
- (3) 2017. aasta aruanne Slovakkia kohta avaldati 22. veebruaril 2017. Selles hinnati Slovakkia edusamme nõukogu poolt 12. juulil 2016 vastu võetud riigipõhiste soovitusel täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovitusel järelemeetmetel võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel.
- (4) 26. aprillil 2017 esitas Slovakkia oma 2017. aasta riikliku reformikava ja 2017. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.

⁽¹⁾ EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrus (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 25).

⁽³⁾ ELT C 92, 24.3.2017, lk 1.

- (5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi võeti arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013⁽¹⁾ artikliga 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovitude rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.
- (6) Slovakkia suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa. 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt kavatseb valitsus vähendada nominaalset eelarvepuudujääki 2017. aastal 1,3 %ni SKPst ning aastatel 2019–2020 järk-järgult 0 %ni SKPst. Keskpika perioodi eelarve-eesmärk – struktuurne puudujääk 0,5 % SKPst – saavutatakse eeldatavasti 2018. aastal. 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse langema 2020. aastaks järk-järgult 46 % tasemele. Eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on usutav.
- (7) 12. juulil 2016 esitas nõukogu Slovakkiale soovitus saavutada 2017. aastal eelarve kohandamine 0,5 % ulatuses SKPst keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suhtes. Komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi kohaselt on 2017. aastal oht sellest soovitusest mõnel määral kõrvale kalduda.
- (8) Võttes arvesse Slovakkia eelarveolukorda, eeldatakse, et 2018. aastal liigub Slovakkia veelgi lähemale keskpika perioodi eelarve-eesmärgile, milleks on struktuurne puudujääk 0,5 % SKPst. Stabiilsuse ja kasvu pakti raames kokku lepitud eelarvekohanduste maatriksi kohaselt tähendab selline kohandus, et valitsemissektori esmaste netokulude⁽²⁾ nominaalne kasvumäär ei tohi ületada 2,9 %. See vastaks struktuursele kohandusele 0,5 % SKPst. Kui poliitikat ei muudeta, on ajavahemikul 2017–2018 oht kalduda sellest nõudest märkimisväärselt kõrvale. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Slovakkia peab olema valmis võtma 2017. aastal nõuete täitmiseks lisameetmeid ning et stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete täitmiseks on vaja 2018. aastal veel täiendavaid meetmeid. Määruse (EÜ) nr 1466/97 kohaselt tuleb eelarvekavade ja tulemuste hindamisel arvesse võtta liikmesriigi eelarve tasakaalu tsüklilistes tingimustes. Nagu on märgitud koos käesolevate riigipõhiste soovitustega avaldatud komisjoni teatises 2017. aasta Euroopa poolaasta kohta, tuleb 2018. aasta eelarvekava hindamisel ja sellele järgneva 2018. aasta eelarvetulemuste hindamisel eesmärgina nõuetekohaselt arvesse võtta sellise eelarvepoliitika seisundi saavutamist, mis aitab kaasa nii majanduse praeguse elavnemise tugevdamisele kui ka Slovakkia riigi rahanduse jätkusuutlikkuse tagamisele. Sellega seoses märgib nõukogu komisjoni kavatsust viia läbi üldine hindamine kooskõlas määrusega (EÜ) nr 1466/97, eelkõige pidades silmas Slovakkia tsüklilist olukorda.
- (9) Slovakkia riigi rahandus peab siiski toime tulema pikaajaliste riskidega. Tervishoiukulud ohustavad jätkuvalt riigi rahanduse pikaajalist jätkusuutlikkust, kuna tervishoiu kulutasuvuse suurendamine on Slovakkias endiselt probleemne. Haiglaravisüsteemi paremaks muutmiseks ja kulude vähendamiseks on võetud meetmeid, kuid konkreetseid tulemusi ei ole veel saavutatud. 2016. aasta kulude läbivaatamise käigus tehti kindlaks võimalikud kokkuhoiukohad. Tervikliku tervishoidu ja tervishoiukulutusi hõlmava reformi elluviimine on seni siiski veninud – põhjuseks maksete diagnoosipõhistesse rühmadesse jagamise ja käivitatud e-tervishoiusüsteemi aeglane edenemine. Samal ajal on pikas perspektiivis oodata riikliku pensionisüsteemi puudujäägi kahekordistumist ning ka pensioniiga on Slovakkias üks liidu madalamaid. Hiljutised pensionisüsteemi kohandamised on olnud ajutised ja lühiajalised.

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

⁽²⁾ Valitsemissektori netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud nelja aasta peale. Kaalutusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

- (10) Maksudest kõrvalehoidumine ja maksustamise vältimine on vähenenud ning on tehtud jõupingutusi vabatahtliku maksukuulekuse suurendamiseks. Maksude kogumise parandamine on märkimisväärselt vähendanud varasemat olulist käibemaksu alalaekumist. Käibemaksupettuste piiramisel on samuti olnud positiivne mõju äriühingu tulumaksu laekumisele. Finantsamet on keskendunud käibemaksukuulekuse parandamisele eelkõige auditeerimise kaudu. Samal ajal kaalutakse auditiväliseid tegevusi vabatahtliku maksukuulekuse tugevdamiseks.
- (11) Kuigi tööturul on olukord tänu tõhusale majanduse elavdamisele ja töökohtade loomisele paranenud, on endiselt probleemiks pikaajaline töötus. Pikaajalise töötuse määr on jätkuvalt üks liidu kõrgeimast. Pikaajaline töötus mõjutab eelkõige marginaliseeritud romasid, madala kvalifikatsiooniga inimesi ja noori. Lisaks püsib piirkondlik ebavõrdsus – töötuse määr Ida-Slovakkias on endiselt kaks korda kõrgem kui Bratislavas. Täiskasvanute elukestvas õppes ja teist võimalust pakkuvast hariduse osalemise määr on madal. Vaatamata meetmetele, millega julgustatakse madalalpalgalisi töötajaid tööturul püsima, ja käimasolevale riiklike tööturuteenuste reformile, esineb siiski raskusi individuaalsete teenuste pakkumises pikaajalistele töötutele ja haavatavatele rühmadele, muu hulgas suure juhtumite arvu tõttu. Slovakkia püüab pikaajaliste töötute integreerimise tegevuskava (mida suures osas rahastatakse Euroopa Sotsiaalfondist) abil seda olukorda parandada, võttes aluseks tervikliku lähenemisviisi individuaalsetele teenustele. Selleks pakutakse erinõustamist, võetakse kasutusse uus profileerimissüsteem, tehakse koostööd eratööhõivebüroodega ja koostatakse koos tööandjatega piirkondlikel tööturuvajadustel põhinevad sihtotstarbelised koolituskavad. Romad osalevad Slovakkia tööturul endiselt väga vähe ja nende tööhõive määra suurendamine edeneb aeglaselt. Nende vähest osalemist tööturul mõjutab madal haridus- ja oskuste tase ning diskrimineerimine. Sünnitamiseas naiste madal tööhõive määr tuleneb pikast vanemapuhkusest (kuni kolm aastat), mida mehed harva kasutavad, lastele mõeldud lastehoiuasutuste vähesusest, eelkõige alla kolmeaastaste laste puhul, ning paindliku tööaja vähesest kasutusest.
- (12) Haridussüsteem ei ole piisavalt kohandatud Slovakkia majanduse kasvava potentsiaaliga. Haridustulemused ja põhioskuste tase valmistavad rahvusvaheliste standarditega võrreldes pettumust ning on ajavahemikus 2012–2015 veelgi halvenenud. Lisaks püsivad suured piirkondlikud erinevused. Kehvade tulemuste põhjuseks on peamiselt õpilaste sotsiaalmajandusliku ja etnilise tausta oluline mõju, võrdsete võimaluste puudumine, juurdepääsu ja kaasatuse probleemid ning ka õpetajaameti suhteline ebapopulaarsus. Kuigi õpetajate palk tõusis 2016. aastal kaheks jaos (jaanuaris 4 % ja septembris 6 %) ning ajavahemikul 2017–2020 on oodata täiendavat palgatõusu, on konkurentsivõimetus palgatingimused ja ebapiisav õpetajate täiendkoolitus muu hulgas põhjusteks, miks see amet ei ole atraktiivne, seda eriti tulevaste noorte õpetajate ning riigi enam arenenud piirkondades elavate inimeste jaoks. Hiljuti vastuvõetud segregatsioonivastased õigusaktid, milles käsitletakse marginaliseerunud roma kogukonda, ootavad veel täielikku rakendamist, et tuua esile positiivseid muutusi ja suurendada romade osalemist kaasavas tavahariduses, sh eelkõige alushariduses ja koolieelses õppes.
- (13) Slovakkia avalik haldussüsteem on praegu ajakohastamisel, kuid korrupsioon on jätkuvalt tõsine probleem. Korrupsiooni taset peetakse kõrgeks ning see on peamine äritegevuse takistaja. Kontrollimehhanismid ja korrupsioonivastaste eeskirjade täitmise tagamine ei toimi ning rikkumisest teatamise ja varifirmadega seotud poliitilised algatused ei pruugi olla probleemi lahendamiseks piisavad. Lisaks sellele jäävad riigihanketavad mitmeski küsimuses selle valdkonna parimatest tavade tahapoole. Praegu on väljatöötamisel koolitusmeetmed, mis annavad personalile oskused riigihankesüsteemi tõhusamaks haldamiseks. Endiselt on probleemiks huvide konfliktid, kohandatud pakkumistingimused ja madalaima hinna kriteeriumide liigne kasutamine, mis toob kaasa kvaliteedipõhise konkurentsi vähesuse. Puudustest riigihangetes on pidevalt teatatud kui põhjustest, mis mõjutab avaliku sektori vahendite jaotamise tõhusust.
- (14) Sageli muutuv õiguskeskkond muudab õigusaktide täitmise ettevõtete jaoks keeruliseks ja kulukaks ning seadusandlike ja reguleerimisprotsesse ning maksejõuetusmenetlusi ei peeta sageli kuigi ettevõttesõbralikuks. Hiljuti moodustati ettevõtlust käsitlev ministeeriumidevaheline tööriühm, mida juhivad majandusministeeriumi riigisekretär, ning see peaks juuniks 2017 esitama ettepanekud ettevõtluskeskkonna parandamiseks võetavate meetmete kohta. Äriteenuste sektoris valitsevad Slovakkias endiselt suured regulatiivsed piirangud. Komisjon esitas 2017. aasta jaanuaris teenuseturgude takistustega tegelemiseks ettenähtud meetmete paketi osana teatise, mis käsitles soovitusi kutsealateenuste reguleerimise reformimiseks ja konkreetseid suunised kutsealade kaupa selle probleemi lahendamiseks.

- (15) Slovakkia jaoks on endiselt probleemiks kohtusüsteemi tulemuslikkuse ja sõltumatus suurendamine, kuigi puuduste kõrvaldamiseks on tehtud jõupingutusi. Kohtuasutuste tõhusus ja sõltumatus valmistab siiski jätkuvalt muret. Peale selle on avalikus halduses endiselt koormaks ebatõhusus, vähene suutlikkus ja killustatus. Personalihalduse strateegia vastuvõtmine oktoobris 2015 ja hiljutine avaliku teenistuse seaduse vastuvõtmine on positiivsed sammud edasi. Uus poliitiliselt sõltumatu avaliku teenistuse nõukogu jälgib avaliku teenistuse seaduse ja avalike teenistujate eetikakoodeksi põhimõtete rakendamist. Keerukas ja läbipaistmatu õigusraamistik muudab keeruliseks huvitatud isikute vahelised suhted energiaturul. Hiljutised muutused jaotustasude määramises osutavad jätkuval poliitilisele ja ärimõjule. Elektrienergia reguleeriva asutuse sõltumatus tõenäoliselt väheneb pärast õigusakti vastuvõtmist, millega antakse valitsusele ainuõigus asutuse juhi nimetamiseks ning majandus- ja keskkonnaministeeriumile õigus hinnakujundusprotsessi sekkuda.
- (16) Komisjon on 2017. aasta Euroopa poolaasta raames Slovakkia majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2017. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2017. aasta stabiilsusprogrammi ja 2017. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Slovakkiale esitatud soovitude järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud mitte üksnes nende asjakohasust Slovakkia eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda riigi tulevastes otsustes liidu tasandi panus ja tugevdada seeläbi liidu üldist majandusjuhtimist.
- (17) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2017. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja tema arvamus⁽¹⁾ selle kohta kajastub eelkõige allpool esitatud soovitus 1,

SOOVITAB Slovakkial võtta 2017. ja 2018. aastal järgmisi meetmeid.

1. Jätkata 2018. aastal kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa nõuetega olulist eelarve kohandamist, võttes arvesse vajadust tugevdada majanduse praegust elavnemist ja tagada Slovakkia riigi rahanduse jätkusuutlikkus. Parandada tervishoiusüsteemi kulutasuvust, rakendades muu hulgas kulutõhususe projekti.
2. Parandada ebasoodsas olukorras olevate rühmade aktiveerimismeetmeid, rakendades muu hulgas pikaajaliste töötute tegevuskava ning pakkudes personaalseid teenuseid ja sihipärast koolitust. Soodustada naiste tööhõivet, laiendades eelkõige taskukohase hinnaga ja kvaliteetse lastehoiuteenuse pakkumist. Parandada hariduse kvaliteeti ja suurendada romade osalemist kaasavas tavahariduses.
3. Suurendada riigihangete konkurentsi ja läbipaistvust ning tugevdada korrupsioonivastast võitlust, tõhustades kehtivate õigusaktide täitmise tagamist. Võtta vastu laiaulatuslik kava ettevõtete haldus- ja õiguslike tõkete vähendamiseks, ja rakendada seda. Parandada kohtusüsteemi tõhusust, vähendades muu hulgas tsiviil- ja kaubandusajade menetlemise kestust.

Brüssel, 11. juuli 2017

Nõukogu nimel

eesistuja

T. TÖNISTE

⁽¹⁾ Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.